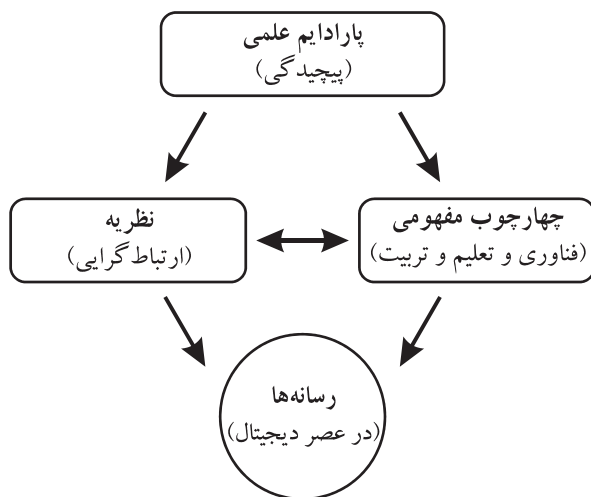

دیباچه

خواننده گرامی سلام. کتابی که در دست گرفته‌اید، نتیجه بخشی از مطالعات چند سال اخیر مؤلف است که در زمینه مبانی فلسفی و نظری یاددهی-یادگیری در فضای مجازی به انجام رسانده است. تا آنجا که مؤلف در این زمینه مطالعه دارد، خوشبختانه کتابهای مفیدی به زبان فارسی درباره آموزش و یادگیری الکترونیکی - چه ترجمه و چه تألیف - وجود دارد؛ اما به طور ویژه تاکنون کتابی که رسانه‌های آموزشی (یا رسانه‌های یادگیری) در عصر دیجیتال را ضمن معرفی، از منظر مبانی فلسفی، معرفت‌شناختی و چارچوبهای مفهومی مورد مطالعه قرار دهد منتشر نشده و یا حداقل مؤلف موفق به یافتن آن نگردیده است. کمبود این‌گونه منابع در کشور، تنها محدود به سالهای اخیر و رسانه‌های نوین نیست؛ تاریخچه تکنولوژی آموزشی در ایران نشان می‌دهد که پیش‌تر نیز این‌گونه مباحث درباره رسانه‌ها و وسایل کمک آموزشی کمتر مورد توجه بوده است. شاید یکی از دلایل عدم توفیق به کارگیری اثربخش رسانه‌های آموزشی در ایران، تأکید بر ابعاد سخت‌افزاری و غفلت از مباحث نظری است. به هر حال به قول شادروان دکتر معین در مقدمه فرهنگ لغت خود، این اثر «توانسته» من است نه «خواسته» من. مؤلف امیدوار است که این اثر به سهم خود بتواند در این زمینه مفید واقع شود. ان شاء الله.

مفاهیم مطرح در فصلهای مختلف کتاب، و شیوه ارتباط آنها با یکدیگر، در قالب تصویر الف، ترسیم شده است. مؤلف کار خود را با معرفی کلی‌ترین ستنهای علمی و یا همان پارادایمهای علمی آغاز کرده است. در این میان با تفصیل بیشتر، آخرین پارادایم علمی در حال ظهور، یعنی «پیچیدگی» بیان شده است. در ادامه تلاش شده است تا نسبت بین فناوری و تعلیم و تربیت به عنوان یک چارچوب مفهومی

روشن شود. سپس کتاب به معرفی و نقد یکی از نظریه‌های مهم و رو به رشد یادگیری تحت عنوان «ارتباط گرایی» پرداخته است؛ این نظریه از یک سو به پارادایم پیچیدگی وابسته است و از سوی دیگر در چارچوب مفهومی ترسیم شده برای نسبت فناوری و تعلیم و تربیت، جایگاه روشنی دارد. در فصل بعدی، «رسانه‌های آموزشی» در فضای مجازی معرفی شده‌اند که به کارگیری آنها نیازمند پشتیبانی نظریه‌ای مانند نظریه ارتباط گرایی است. فصل انتهایی کتاب به «زیست‌بومها و شبکه‌های یادگیری» اختصاص داده شده است. هدف این فصل توصیف مؤلفه‌های متعددی است که در کنار رسانه‌ها، در محیطهای آموزشی حضور دارند. بهره‌گیری اثربخش از رسانه‌ها بدون توجه به عناصر و مؤلفه‌هایی که به شکلهای مختلف با رسانه‌ها تعامل دارند، غیرممکن است. لازم به ذکر است که تصور بوم‌شناختی از محیطهای آموزشی و تربیتی با پارادایم پیچیدگی سازگار و هم‌راستا است. به این ترتیب همان‌طور که خواهید دید، فصلهای مختلف کتاب در شبکه مفهومی منسجم و یکپارچه‌ای چیده شده‌اند.

تصویر الف ارتباط مفاهیم بحث شده در فصلهای مختلف کتاب

چند نکته دیگر که لازم است به طور خلاصه یادآور شوم:
 - مبانی نظری و فلسفی مورد بحث کتاب، در سطحی بنیادی‌تر و جامع‌تر از رسانه‌های آموزشی عصر دیجیتال مطرح شده است؛ بنابراین - از آنجا که آرزو بر

جوانان عیب نیست! - آرزو دارم به طور کلی برای علاقه‌مندان به بحث‌های جدید حوزه تعلیم و تربیت، تازگی داشته و سودمند باشد.

- این کتاب تنها برای مریان، طراحان و برنامه‌ریزان حوزه آموزش و پرورش تدوین نشده است. دست‌اندرکاران و علاقه‌مندان حوزه آموزش عالی، آموزش‌های غیررسمی، و یادگیری‌های سازمانی نیز می‌توانند به همان اندازه مخاطبان این کتاب باشند (ممنون می‌شوم اگر کسی به آنها خبر دهد!).

- نظریه جدید یادگیری «ارتباط‌گرایی» یکی از محورهای اصلی کتاب است.

- به قول حافظ:

بر بساط نکته‌دانان خودفروشی شرط نیست

یا سخن سنجیده گوای مرد عاقل یا خموش!

با وجود این، قطعاً - و البته سهواً - ناسنجیده‌هایی نیز در این کتاب راه یافته

است؛ لذا از شما نکته‌دان گرامی می‌خواهم که آنها را از مسیرهای پانویس شده^۱، با مؤلف در میان بگذارید. پیشاپیش از شما متشکرم. خداوند یاورتان باد.

در انتها از اساتید گرانقدر گروه تعلیم و تربیت دانشگاه تربیت مدرس،

به ویژه از استاد فرهیخته و ارجمندم جناب آقای دکتر هاشم فردانش که بی‌مدد

راهنمایی‌های علمی و پشتیبانی‌های مشفقانه ایشان این اثر به نتیجه نمی‌رسید، از سر

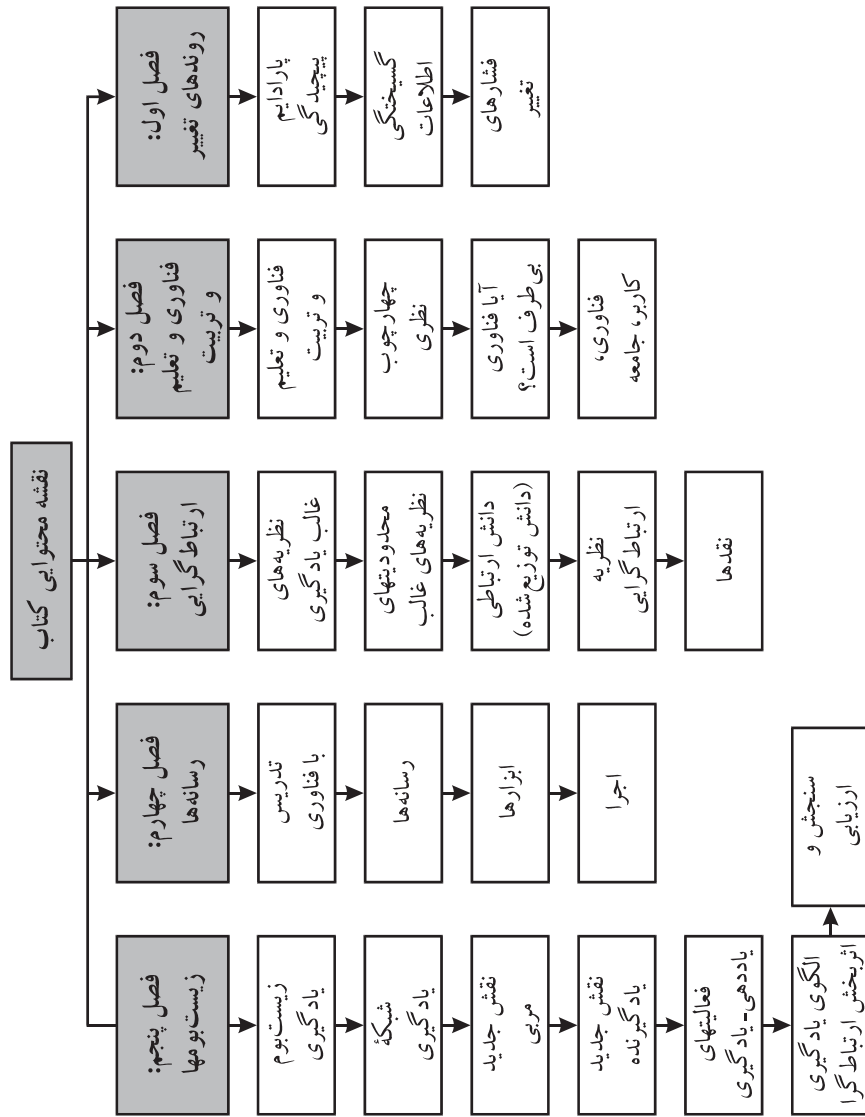
صدق، سپاسگزاری می‌کنم. خداوند کریم یاورشان باد.

حسین اسکندری

۱۳۹۰

راهنمای مطالعه کتاب

- جدای از فصل اول، بقیه فصلهای کتاب از استقلال نسبی برخوردارند. بدین معنا که برای برقراری ارتباط با آنها لازم نیست که فصلهای قبلی به دقت مطالعه شده باشند. برای مثال شما می‌توانید رسانه‌ها و ابزارهای مورد استفاده در فضاهای مجازی را با هدف بهره‌برداریهای آموزشی مورد مطالعه قرار دهید، بدون آنکه بخواهید از چارچوبهای نظری و مفهومی آن مطلع باشید. برعکس حالت فوق نیز ممکن است. برای مثال اگر شما تنها به نظریه یادگیری ارتباط‌گرایی به عنوان یک نظریه جدید علاقه‌مند هستید می‌توانید با چشم‌پوشی از بقیه کتاب تنها فصل سوم را مطالعه کنید.
- دیباچه و تصویر الف را حتماً مورد توجه قرار دهید. این تصویر، ارتباط مفاهیم مطرح‌شده در کتاب را نشان می‌دهد.
- در ابتدای هر فصل نقشه محتوایی آن تهیه شده است. مرور این نقشه‌ها قبل از مطالعه، به سازماندهی ذهنی محتوای آن فصل کمک خواهد کرد.
- در هر نقشه محتوایی، مفاهیم کلیدی هر فصل از کتاب آورده شده است.

تصویر ب نقشه محتوایی کتاب